

**N:o 113.**

Af Herr **J. Rutberg**: *Angående ändring i betalningsvilkoren för ett åt Kuckola byamän beviljad odlingslån.*

Genom nådigt bref af den 8 Mars 1861 till Kongl. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader i riket, har Kongl. Maj:t åt Kuckola byamän i Carl Gustafs socken af Norrbottens län, för afdikning af till nämnda by hörande sank och frostförande trakter, beviljat ett odlingslån af 15,000 R:dr R:mt för utförande af ett arbete, som, enligt upprättade kostnadsförslag, är uppskattadt af olika förrättningsmän till olika belopp af 24,000 till 35,306 R:dr, hvilken sednare summa torde få anses såsom den riktiga i anseende till de under arbetstiden rådande höga dagsverkspriser.

Förhållanden, af Kuckola byamän oförvållade, så framt ej möjligen ett för långt drifvet nit för jordbrukets framsteg tillräknas dem såsom fel, hafva försatt byamännen i den mest bekymmersamma belägenhet, ej allenast för den närvarande tiden utan också för en framtid, som hotar att blifva sorglig, derest byamännens omständigheter ej lyckas att hos Riksdagen tillvinna sig afseende och välvilja.

Efter 1833 års och föregående årens missväxter hade skördarne i allmänhet varit gynnsamma och ehuru frosten en och annan gång förorsakat större eller mindre skada, så hade dock genom sparsamhet och försakelse välstånd uppkommit bland en befolkning, som är van att genom tungt arbete finna utkomst i ett hårdt klimat och under ogynnsamma förhållanden derutinnan, dels att i de norra orterna vanligt tillfälle till arbetsförtjenst saknas derigenom att de till Kuckola by hörande skogar äro mycket medtagna och ej lemna tillfälle till afsalu, knappast äro tillräckliga för byns behof af byggnadsvirke och vedbrand, dels i följd af åkerjordens ringa vidd och frostländighet, dels ock genom den svaga växtlighet, som de gamla naturliga ängarne irakat.

Den hufvudsakliga inkomst som nämnde byamän kunnat bereda sig har varit genom boskapsskötsel, hvilken näringsgren af klimatförhållanden torde få anses såsom den, hvilken jemte något åkerbruk hufvudsakligen skall bereda Norrbottens läns innevånare framtida lifsuppehälle; men samma näringskällor kunde ej, under antydda omständigheter, tillförsäkra en ökad befolknings utkomst i hembygden utan hänvisa densamma till ett

bland den flnska befolkningen inom Sveriges gräns ogera anlitadt medel, eller utvandring.

För att möjliggöra boskapsskötselns framsteg och minska frostskadorna, hvilka sednare härledde sig från sankta myrtrakter och ängar af ringa växtlighet, gränsande intill byns åkrar, var nämnde myrtrakters och ängars afdikning och odling nödig samt verkställandet af laga skifte behöfligt. Dessa företag erfordrade stora utgifter, men det välstånd, som jemförelsevis var rådande, då företagen påbörjades, ingaf, jemte lyckliga samhällsförhållanden, hvilka byamännen såsom gränsboer veta att högt värdera, förtröstan och en uppskattning af egna krafter, som sedermera visat sig vara illa beräknad.

För afdikningsföretagets utförande hafva byamännen utöfver odlingslånet vidkännts ett särskildt tillskott af omkring 20,000 R:dr samt för laga skifte, på sätt som upplyses af kommunalstämmoprotokoll, som finnes bilagdt till Kongl. Civil-departementet insänd underdånig ansökning rörande nådig proposition till Riksdagen om eftergift å en del af odlingslånet, en kostnad af omkring 26,000 R:dr, förutom stora odlingsliqvider, handlangnings- och utflyttningskostnader, uppgående till omkring 34,000 R:dr, således för laga skiftet 60,000 R:dr, sammanlagdt för afdikning och skifte 80,000 R:dr, eller 8,000 R:dr för hvarje mantal i byn. Dertill kommer odlingslånet 15,000 R:dr, deraf 211 R:dr 20 öre äro särskildt inbetalda, utgörande med tillagd 4 procents ränta under lånetiden 20,914 R:dr 1 öre, med årlig annuitet af 1,183 R:dr 10 öre under åren från och med 1868 till och med 1884 och återstoden, 801 R:dr 31 öre, år 1885.

Att så betydliga utgifter föranledt till skuldsättning har varit oundvikligt, och byamännen hafva därför sett sig nödsakade att upptaga lån hos Norrlands hypothekeförening till belopp af 35,000 R:dr, äfvensom hos enskilda personer, hufvudsakligen mot inteckningar.

Under vanliga förhållanden hade af byamännen kräfts mycken omtanke, arbetssamhet och sparsamhet för att återgälda så ansefliga skulder, men sådant skulle sannolikt hafva lyckats, såvida ej från och med år 1862 till och med år 1867 svåra missväxter inträffat, som allestädes inom Norrbottens län medförde nöd och svårighet för utkomst samt behof af undsättningslån. Byamännen häftade af nämnda anledning vid 1871 års början för en undsättningsskuld af 7,600 R:dr. Missväxtårens verkan visade sig bland annat i sänkta taxeringsvärden, minskad penningetillgång och försvagad kredit.

Afdikningsföretaget var visserligen fullbordadt, men det återstod att odla den mark af 1,200 tunnlands vidd, som blifvit afdikad. Under nämnda omständigheter hafva byamännen dertill saknat krafter, hvarföre ock den förut varande växtligheten upphört och ett arbete, hvarmed åsyftades fördel för byamännen och, genom föredömet, allmän nytta, har ej i någotdera hänseendet motsvarat afsigterna, utan tvärtom, genom den afdikade markens läge vid allmän väg, blifvit ett varnande exempel emot dylika företag, som dock, möjligen bättre beräknade och utförda under lyckligare förhållanden, utgöra ett

bland villkoren för Norrbottens läns framtida utveckling till välstånd och till lifsuppehälle för befolkningen. Det synes således ej lända endast till Kuckola byamäns enskilda utan ock till allmän skada, om ifrågavarande afdikningsföretag ej medelst odling bringas till växtlighet.

För att företaget skall kunna komma till en nyttig fullbordan, är lindring i byamännens betryckta omständigheter af högsta behof påkallad, och jag vågar hysa den åsigt, att en sådan lindring är med rättvisa och billighet förenlig.

I ödmjukhet åberopas, att vid 1853 års riksdag beviljats 150,000 R:dr för afdikningsföretags utförande, deraf *en femtedel* såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och återstoden såsom lån emot *två* procents ränta; att vid 1856—1858 årens riksdag beviljats 100,000 R:dr för hvarterdera af påföljande trenne år, under lika villkor som vid föregående riksdag, utom att räntan bestämdes till *tre* procent; att vid 1859 och 1860 årens riksdag till vattenaftappningar anvisades 50,000 R:dr under hvarterdera af de följande tre åren, *helt och hållet* såsom lån och mot *fyra* procents ränta samt fyra procents amortering; att för myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten i de Norrländska länen samt Elfdals, Fryksdals, Jösse och Nordmarks häradar i Wermland, beviljats vid 1862 års riksdag 300,000 R:dr, vid 1865 års riksdag 120,000 R:dr och vid 1867 års riksdag äfven 120,000 R:dr, deraf högst *hälften* af uppskattad arbetskostnad såsom anslag utan återbetalningsskyldighet; att vid 1868 års riksdag 120,000 R:dr för samma ändamål anvisades, deraf högst *en tredjedel* af arbetskostnaden såsom anslag utan återbetalningsskyldighet, hvilket sista villkor äfven bestämdes vid de i dylikt hänseende vid riksdagarne åren 1869, 1870 och 1871 beviljade belopp af tillsammans 180,000 R:dr.

Det är således endast vid 1859 och 1860 årens riksdag, som Staten ej genom anslag till någon del utan återbetalningsskyldighet ansett sig böra uppmuntra till odlingsföretag och det är af de vid sistnämnde riksdag till Regeringens disposition för odlingslån anvisade medel, som Kuckola byamän erhållit ifrågavarande lån. Vid samma riksdag bestämdes de strängaste lånevillkor, som förekommit för understöd af odlingar, och en sorglig erfarenhet har visat att dessa villkor ej äro lämpliga för den nordliga delen af riket vid utförandet af större odlingsföretag, emedan inträffande missväxtår urståndsatt låntagarne att utan största olägenhet återgälda erhållet odlingslån.

Den omständigheten, att Kuckola byamän äro finnar och ej förstå svenska språket samt att riksdagsbeslut och författningar ej utgifvas på det finska, har föranledt dertill att byamännen ej egt kännedom om förut gällande lindrigare lånevillkor, ej heller insett fördelen i afbidandet af de förmånligare, som efter 1859 och 1860 årens riksdag medgäfvos och skäligen voro att förvänta vid den förutsättning, att Riksdagen skulle fästa tillbörligt afseende vid den landvinning, som stod att ernå genom utförandet af dylika arbeten.

Derest byamännens intresse för ett nyttigt ansedt företags utförande varit mindre och deras kännedom större i afseende å villkoren för erhållandet af understöd, så torde

det vara otvifvelaktigt, att byamännen kommit i åtnjutande af ett anslag utan återbetalningsskyldighet af minst 12,000 R:dr, inöjligen 17,500 R:dr, eller hälften af i nåder gilladt kostnadsförslags belopp. I den omständigheten att byamännen ej haft tillräcklig insigt att bereda sig lika fördelaktiga vilkor som i enahanda fall medgifvits, hoppas jag i ödmjukhet att Riksdagen icke skall finna skäl att förvägra dem *åtminstone någon del* af förmåner, som tillerkänts andre svenska undersåter, hvilka i Norrland erhållit anslag för dylika ändamål. Ur laglig synpunkt kan visserligen ej skäl åberopas för någon eftergift i afseende å de bestämda lånevilkoren, men billigheten synes mig fordra att afseende fästes å de förmånligare bestämmelser, som medgifvits efter 1862 års riksdag, och deraf jordegare, ej aflägs från Kuckola by, kommit i åtnjutande samt äfven å den stora skiljaktigheten i sättet för meddelandet af odlingsunderstöd, som deraf blifvit en följd och som möjligen påkallar rättelse.

Vid 1867 års riksdag väcktes af ortens dåvarande representant i Riksdagens Andra Kammare motion om eftergift af lånesumman, antingen i sin helhet eller åtminstone med halfva beloppet, deröfver Stats-Utskottet under den 5 April samma år afgaf ett afstyrkande utlåtande, hvilket af Riksdagen bifölls.

De i samma utlåtande anförda skäl för afstyrkan äro hufvudsakligen, dels att Utskottet fann sättet för sakens dragande under representationens pröfning, i den ordning då skedde, ej hafva varit det riktiga, dels ock att flertalet af byns hemmansdelar under sednare åren öfvergått till nya egare, som förvärfvat desamma till låga pris.

I afseende å dessa skäl anföres värdsamt, att byamännen genom af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län förordad, i Kongl. Civil-departementet befintlig underdånig ansökning hos Kongl. Maj:t anhållit om nådig framställning till Riksdagen rörande eftergift å ifrågavarande lån. Samma ansökning har ej vunnit nådigt afseende, men derefter återstår ej annat medel att i frågan ernå Riksdagens pröfning, än att genom enskild motion söka en sådan, vid hvilket förhållande förstbemälde skäl torde hafva förlorat i betydelse.

Beträffande åter det andra åberopade skälet, så vågar jag förmoda, att missuppfattning gjort sig gällande, i hvilket afseende värdsamt åberopas att, för laga skiftets och afdikningsföretagets utförande, byns hemmansdelar varit hårdt graverade med in-teckningar, samt att, i följd deraf hypotheksföreningen eller andre in-teckningshafvare, för att i någon mån för framtiden bevara sin rätt, funnit sig föranlåtna att inropa de å auktion försålda hemmansdelarne, hvilkas värden i följd af missväxtåren högst betydligt nedgått; vid hvilket förhållande egarne af de oförsålda hemmansdelarne och in-teckningshafvarne, som inropat de afyttrade, äro de, som lida olägenheten af vilkoren för ifrågavarande odlingslån.

Sedan 211 R:dr 20 öre blifvit särskildt inbetalde och 5 annuiteter med 5,915 R:dr 50 öre erlagts till och med innevarande år, således tillsammans 6,126 R:dr 70 öre blifvit liqviderade, utgör likväl, genom räntetillägg, vid 1873 års början den obetalda andelen 14,998 R:dr 51 öre. För den händelse, att årsatgifterna från och med sist-

nämnda år nedsattes till hälften af de bestämda beloppen, så skulle de nödstälde byamännen komma i åtnjutande af en eftergift af 7,499 R:dr 25 öre, motsvarande något mera än femtedelen af det ursprungliga kostnadsförslagets slutsumma, eller enahanda vilkor som före 1859 och 1860 årens riksdag voro gällande, utom att räntan för det åt Kuckola byamän beviljade lån varit högre. Jemföres åter sistnämnda belopp med det lägre, till rund summa nedsatta kostnadsförslaget, så finnes samma belopp ej uppgå till fullt tredjedelen af uppskattad arbetskostnad, således ej fullt motsvarande de fördelar, som efter sistberörda riksdag i andra fall medgifvits. Om slutligen, såsom vid anslag utan återbetalningsskyldighet, hvilka tilldelats jordegare före och efter 1859 och 1860 årens riksdag, räntor ej tagas i beräkning, så utgjorde, sedan 6,126 R:dr 70 öre blifvit liquiderade till 1872 års slut, för den händelse att halfva annuiteten derefter utfordrades med 7,499 R:dr 26 öre, tillsammans 13,625 R:dr 96 öre, Statens bidrag för utförandet af ett så storartadt företag endast 1,374 R:dr 4 öre, således obetydligt mera än eftergift af den bestämda räntan, under det att hela kapitalet i det närmaste återbetalades.

Med anledning af hvad jag i ödmjukhet haft äran anföra och på det att Kuckola byamän ej fortfarande må betungas med allt för mycket hårdare vilkor, än hvad jordegare i rikare och fruktbarare orter åtnjuta, vågar jag vördsamt föreslå att Riksdagen måtte besluta,

att annuiteterna af det åt Kuckola byamän genom nådigt bref af den 8 Mars 1861 beviljade odlingslån må, från och med år 1873, nedsättas till hälften, eller till ett sammanlagdt belopp af 7,499 R:dr 26 öre.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Joh. Rutberg.